Současný stav klinické a dětské klinické psychologie, kooperace s klinickou logopedií

XXIII. Celostátní konference klinické logopedie

Členské shromáždění Asociace klinických logopedů ČR.

23. 10. 2026, Olomouc

Hana Jahnová
klinická a dětská klinická psycholožka, prezidentka AKP ČR

Asociace klinických psychologů České republiky, z. s.
Ke Karlovu 455/2
128 00 Praha

www.akpcr.cz

Dva obory, jeden pacient, společný cíl

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Komunikace jako zrcadlo psychiky

- Řeč neodráží pouze artikulaci či jazykové roviny, ale celkový kognitivní, emoční a vztahový vývoj.

Včasná záchytná síť

- Klinický logoped a klinický psycholog bývají prvními specialisty, kteří odhalují závažnější neurovývojové odchylky.

Terapeutické partnerství

- Pokrok v klinicko-logopedické terapii často stojí na emoční stabilitě dítěte a spolupráci rodiny – a naopak.

Současná realita oboru: Kapacity a dostupnost péče

Kapacitní přetížení a dostupnost

- Enormní nárůst poptávky po dětských vyšetřeních (neurovývoj, úzkosti, psychosomatika).
- Čekací doby v řádu 6–12 měsíců v mnoha regionech.
- Výrazné regionální rozdíly v síti smluvních pracovišť.

Specializační vzdělávání

- Klinický psycholog je oprávněn pracovat s dětmi
- Nástavbový obor *Dětská klinická psychologie* – nově úprava délky na 1 rok.
- Stále vysoké nároky na praxi a odbornou erudici v návaznosti na atestaci z klinické psychologie.
- Snaha o rychlejší propustnost systému při zachování vysoké kvality péče.

Tlak na mezioborovou spolupráci

- Nutnost včasného a přesně indikovaného odesílání pacientů.
- Zásadní role spolupráce s PLDD a klinickými logopedy při filtrování akutních stavů.

Společní pacienti: Kde se protínají naše ordinace?

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Neurovývojové poruchy u dětí

- Vývojová dysfázie vs. poruchy autistického spektra (PAS).
- ADHD, intelektové nadání / deficit, poruchy kognitivního vývoje.
- Dif. dg.: *„Jde o primární poruchu komunikace, nebo o širší neurovývojový problém?“*

Poruchy plynulosti a psychogenně podmíněné poruchy

- Koktavost, breptavost (neurobiologický podklad vs. psychická tenze/úzkost).
- Selektivní mutismus, funkční a somatoformní poruchy řeči/hlasu.

Společní pacienti: Kde se protínají naše ordinace?

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Získaná onemocnění a neurotraumata (dospělí i děti)

- Afázie, afatické poruchy, dysartrie po CMP a úrazech mozku.
- Neuropsychologický profil (paměť, pozornost, exekutiva, anosognozie) jako limit či opora klinicko logopedické péče.

Kombinovaná postižení a vzácná onemocnění

- Dětská mozková obrna (DMO), genetické syndromy, smyslová postižení.
- Potřeba AAK v kontextu kognitivního a mentálního věku pacienta.

Kde se protíná diagnostika? Vzájemná očekávání v nálezech

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Co může klinický psycholog nabídnout klinickému logopedovi?

Diferenciální diagnostiku: Jasné odlišení vývojové poruchy jazyka od PAS, mentálního deficitu či traumatizace.

- **Kognitivní a intelektový profil:** Celková úroveň (IQ / mentální věk), strukturální nevyrovnanost schopností (názorná vs. verbální složka).
- **Parciální kognitivní funkce:** Pracovní paměť, exekutivní funkce, vizuo-prostorové vnímání, pozornost.
- **Emoční a osobnostní ladění:** Úroveň úzkostnosti, frustrační tolerance, psychické tempo, motivace k terapii.
- **Sociálně-komunikační rovina:** Míra sociálního kontaktu, prameny chování (dif. dg. PAS vs. dysfázie).

Kde se protíná diagnostika? Vzájemná očekávání v nálezech

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Co může klinický psycholog nabídnout klinickému logopedovi:

- **Psychologické zázemí pro rodinu:** Práci s rodinným systémem (akceptace diagnózy, snížení úzkosti a tlaku na výkon doma).
- **Nástroje pro vedení náročného pacienta:** Doporučení jak pracovat s motivací, emocemi, psychickou únavností a frustrací dítěte během logopedických cvičení.

Kde se protíná diagnostika? Vzájemná očekávání v nálezech

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Co potřebuje klinický psycholog slyšet od klinického logopeda

- **Přesný popis řečového projevu:** Úroveň porozumění, exprese, gramatické struktury, artikulace a plynulosti.
- **Reakce pacienta na komunikační selhání:** Sekundární logofobie, vzdávání se komunikace, šetrné/vyhýbavé strategie.
- **Ochota a schopnost spolupráce:** Jak pacient reaguje na strukturovaný nácvik, jaká je dynamika práce s rodinou.

Intervence a terapie ruku v ruce

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

1. Nastavení realistických očekávání v terapii

- **Respektování možností pacienta:** Kognitivní strop a psychické tempo určují limity péče.
- **Prevence sekundární traumatizace:** Tlak na výkon u dítěte s kognitivním či emočním limitem vedoucí k odporu k terapii.
- **Synchronizace cílů:** Logopedická a psychologická intervence se nesmí dostávat do rozporu.

Intervence a terapie ruku v ruce

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

2. Práce s rodinou a rodinným systémem

- **Akceptace diagnózy rodiči:** Fáze popření či hněvu u rodičů blokující domácí nácvik a klinicko-logopedickou péči.
- **Snížení úzkosti a tlaku v rodině:** Přenesení těžiště z „drilu artikulace“ na celkovou funkční komunikaci a pohodu - “laskavá důslednost”
- **Jednotný postup odborníků:** Když klinický logoped a klinický psycholog předávají rodičům stejné sdělení, zvyšuje se compliance.

Intervence a terapie ruku v ruce

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

3. Kdy a jak indikovat klinicko-psychologickou péči

- **Včasnost jako klíčový faktor:** Nenačasovat doporučení až na moment úplného selhání – odesílat **co nejdříve**, i s ohledem na reálné čekací doby
- **Varovné signály a indikátory pro odeslání:**
  - Výrazná frustrační intolerance a afektivní reaktivita při nácviku.
  - Regresivní projevy v chování nebo výrazný blok v rozvoji komunikace.
  - Masivní úzkostnost, selektivní mutismus či psychosomatické potíže.
- **Partnerství s rodinou bez stigmatu:**
  - Rámovat doporučení jako *posílení podpory pro rodinu*, nikoliv jako selhání dítěte či rodiče.
  - Sjednocení sdělení: Když klinický logoped i klinický psycholog mluví společným jazykem, výrazně roste ochota rodiny ke spolupráci.

Výzvy a překážky v praxi: Jak zefektivnit komunikaci?

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

1. Formální a legislativní limity

- **GDPR a lékařské tajemství:** Hranice mezi sdílením zdravotnické dokumentace a operativní mezioborovou konzultací.
- **Souhlas zákonného zástupce / pacienta:** Informovaný souhlas jako právní opora pro přímou komunikaci mezi námi
- **Administrativní zátěž:** Nedostatek času na přímou telefonickou či osobní konzultaci odborníků.

Výzvy a překážky v praxi: Jak zefektivnit komunikaci?

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

2. Mýty a nerealistická očekávání mezi obory

- **Přenesení odpovědnosti:** Očekávání, že druhý obor „vyřeší problém mávnutím proutku“ (např. *„klinický psycholog odbourá úzkost a pak teprve začneme řešit řeč“*).
- **Terminologické nejasnosti:** Odlišný jazyk diagnostických systémů (MKN-10 / MKN-11) a jeho dopad do klinické praxe.

Výzvy a překážky v praxi: Jak zefektivnit komunikaci?

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

3. Nástroje pro dobrou praxi v terénu

- **Přímá předávací zpráva (Žádost o konzilium / vyšetření):** Jasně formulovaná cílená otázka od indikujícího odborníka.
- **Šifrovaná elektronická komunikace:** Využívání zabezpečených zdravotnických kanálů pro rychlé konzultace - digitalizace zdravotnictví
- **Regionální síťování:** Osobní znalost kolegyň a kolegů v daném regionu jako základ fungující péče.

Kazuistický střípek: Mezioborová péče u batolete (26 měsíců)

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

1. Anamnéza a výchozí stav

- **Chlapec (26 měsíců):** Odeslán PLDD pro absenci slov, absence sdíleného ukazování a výrazné záchvaty afektu při porozumění.
- **Prvotní diagnostické dilema:** Podezření na poruchu autistického spektra (PAS) / vývojová porucha jazyka v raném věku.
- **Situace v rodině:** Rodiče extrémně úzkostní, vystrašeni možnou diagnózou PAS, rezignovali na přirozenou komunikační stimulaci doma.

Kazuistický střípek: Mezioborová péče u batolete (26 měsíců)

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

2. Společný diagnosticko-terapeutický postup

- **Předávání informací mezi klinickým psychologem a klinickým logopedem:** Na základě souhlasu rodičů sdílení videozáznamů z domácího prostředí a pozorování z ordinace.
- **Cílené vyšetření v raném věku:** Psychologické vyšetření vývoje/kognice (např. Bayleyové škály) a vyšetření na PAS (M-CHAT, ADOS-2) za přítomnosti podkladů od KL.
- **Výsledek diagnostiky:** Neverbální intelekt v normě a plně funkční sdílená pozornost (PAS vyloučeno). Jedná se o těžkou vývojovou poruchu jazyka - (porušené porozumění i exprese) s výraznou sekundární frustrační úzkostí.

Kazuistický střípek: Mezioborová péče u batolete (26 měsíců)

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

3. Výsledek kooperace a přínos pro dítě

- **Intervence klinického logopeda:** Raná komunikační stimulace, zavedení gest a vizuální podpory do běžných denních rutin.
- **Intervence klinického psychologa:** Edukace a psychická podpora rodičů, zklidnění rodinného prostředí, odbourání pocitů viny.
- **Efekt po 4 měsících:** Vymizení afektivních záchvatů, nástup sdíleného gesta, aktivní snaha o nápodobu zvuků a výrazné zklidnění rodičů.

Shrnutí a poselství do budoucna

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

1. Dva pilíře péče o komplexního pacienta

- Klinická logopedie a klinická psychologie jsou rovnocenní partneři.
- Žádná diagnostická nálepka nenahradí pochopení reálného komunikačního a kognitivního profilu pacienta.

2. Krok od izolované péče k funkčnímu týmu

- **Standardizace sdílení informací:** Využívání souhlasů se sdílením dat k přímé komunikaci.
- **Cílené žádanky a zprávy:** Místo obecných doporučení formulovat konkrétní otázky a praktická doporučení pro terapii.
- **Propojení v regionu:** Osobní mezioborové vazby jako nejúčinnější prevence přeplněných a nefunkčních sítí.

3. Společný cíl: Pacient a jeho rodina

- Cílem naší kooperace není jen zlepšení řečového či psychického nálezu, ale celková kvalita života pacienta a jeho rodiny

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Aktuální spolupráce a součinnost

- **novela zákona č. 96/2004 Sb - §22 a §23**

zákon o komorách diagnosticko - terapeutických oborů

14.12.2026 - Praha - Lékařský dům - 217. Klinicko - psychologický den - Klinická logopedie současnosti - péče od novorozenců po seniory ve vztahu ke klinické psychologii, garantkou - Mgr. et Mgr. Barbora Richtrová

Závěr a diskuse

ASOCIACE KLINICKÝCH PSYCHOLOGŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Děkuji vám za pozornost.

Přeji nám vzájemnou oporu v praxi, otevřený dialog a radost ze společných úspěchů našich pacientů.“

kontakt – Hana Jahnová –prezident@akpcr.cz